

Basisscholen

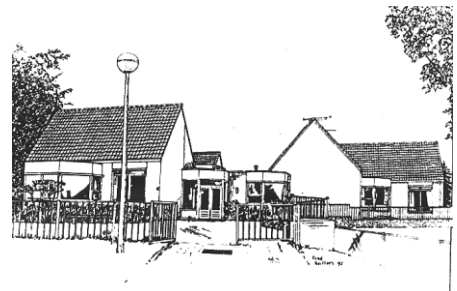
Lauwers Eems PO

SCHOOLJAARPLAN

OBS KLINKENBORG 2017-2018

O.B.S. Klinkenborg
Onderwijs op terphoogte

Pastorieweg 6
9995 PN Kantens
tel: 0595-551788
e-mail: obsklinkenborg@lauwerseneems.nl

Inleiding

Het Schooljaarplan 2017-2018 is opgesteld na de evaluatie van het Schooljaarplan 2016-2017, de in februari 2017 opgestelde Zelfevaluatie en het tevredenheidsonderzoek (B&T november 2016)

Het schooljaarplan is één van de kerndocumenten van onze organisatie en ons kwaliteitszorg- en planningsstelsel. Het plan hangt samen met een aantal andere documenten:

- In het koersplan (november 2013) staan de ambities van L&E beschreven en de daarbij passende meerjarenstrategie.
- In de notitie onderwijskundig beleid en de notitie ict-beleid (mei 2015) worden de ambities en doelen t.a.v. deze gebieden beschreven.
- In het schoolplan staat de uitwerking van de activiteiten de komende vier jaar.
- In de datamuur van de school staan de resultaten op de methode-onafhankelijke toetsen (incl Eindtoets), de analyse en de aanpak op schoolniveau.
- In het groepsplan staan de resultaten op de methode-onafhankelijke- en methodetoetsen, de onderwijsbehoeftes, de doelen, het aanbod en de aanpak voor de komende periode op groeps- en individueel niveau.
- In het schooljaarplan vindt de vertaalslag plaats van bovenstaande documenten naar de activiteiten van onze school voor het schooljaar 2017-2018. Ze zijn tevens gebaseerd op de opbrengsten van het vorige schooljaar.
- Alle documenten maken deel uit van ons kwaliteitszorgstelsel (zie handboek kwaliteitszorg).

De zelfevaluatie:

Uit de zelfevaluatie komt met name het pedagogisch klimaat als aandachtspunt naar voren: de omgang van de leerlingen onderling, hun zelfstandigheid, de verantwoordelijkheid die ze krijgen en nemen voor hun eigen leerproces, de ruimte in en om school en het welbevinden van zichzelf en hun groepsgenoten.

Het schoolplan:

Het schoolplan bevat o.a. de volgende doelen (aansluitend bij pedagogisch klimaat):

Zelfstandigheid

We willen ernaar toe werken de kinderen zo'n werkhouding aan te leren dat ze hun opdrachten voor een groot deel zelfstandig kunnen plannen gedurende een periode van een week. Vanaf de jongste groepen leren we dit stapje voor stapje; zelfstandig werken en kiezen. We maken werk van boeiend onderwijs, dat met twee voeten in de realiteit en de actualiteit staat. We bouwen lessen op waarin we kinderen proberen nieuwsgierig te maken, hen uit te nodigen tot zelfstandig werken. We willen hierbij uitgaan van de verschillende intelligentiegebieden.

Solidariteit

Leren is een sociaal gebeuren, waarbij kinderen elkaar kunnen verrijken. We leren de kinderen positief omgaan met eigen emoties en die van anderen. De ontwikkeling van het geweten en van een rechtvaardigheids- en verantwoordelijkheidsgevoel krijgen dan ook veel aandacht. We hebben aandacht en eerbied voor de anderen, de andersdenkenden en andere culturen.

Uitgangspunten op leerlingniveau:

Het doel van ons onderwijs is gebaseerd op drie gebieden:

- Kwalificatie: kinderen maken zich kennis, vaardigheden en begrip eigen ter voorbereiding op een productieve bijdrage aan onze samenleving.
- Socialisatie: kinderen leren zich op een sociale manier te bewegen in een groep en deel uit te maken van een sociale, culturele en (op termijn) politieke orde.
- Subjectwording: het ontwikkelen van de persoonlijkheid door autonoom en onafhankelijk van de grote orde te leren denken. Het gaat hierbij om het ontwikkelen van de eigen persoonlijkheid.

Uitgangspunten op leerkrachtniveau:

- Het bieden van een doorgaande lijn door aan te sluiten bij de zone van de naaste ontwikkeling van leerlingen en door logisch opeenvolgende stappen aan te bieden.
- Gevarieerde werkvormen aanbieden.
- Uitnodigende leermiddelen aanbieden.
- Actueel en realistisch onderwijs aanbieden.
- Nieuwsgierigheid wekken.
- Aansluiten bij de verschillende intelligenties van kinderen.
- Aandacht voor het pedagogisch klimaat en de dagelijkse gang van zaken voor kinderen inzichtelijk maken ten aanzien van de schoolafspraken.

Uitgangspunten op niveau van de leeromgeving:

- Uitdagende leermaterialen.
- Voldoende verwerkingsmogelijkheden.
- Uitdagende leeromgeving in het klaslokaal.

Het schooljaarplan 2016-2017

In het schooljaarplan 2016-2017 is een aantal onderwerpen opgenomen die in het komende schooljaar verdere uitwerking en/of verdieping behoeven. Het gaat daarbij specifiek om de invoering van thematisch onderwijs voor de zaakvakken (T-world), het peuter-kleuteratelier, het opstellen van een pedagogisch kader (indien mogelijk samen met de peuterspeelzaal) en implementatie van een nieuwe methode voor Engels.

Het tevredenheidsonderzoek

Het tevredenheidsonderzoek geeft een gevarieerd beeld; van zeer tevreden tot ontevreden ouders en leerlingen. Rode draad is de zorgen om het gedrag van de leerkrachten ten opzichte van elkaar en de leerkrachten. Het pedagogisch klimaat is dus een aandachtspunt, evenals extra aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen

Uit de rapportage van B&T: "De eerste keer dat de resultaten geen eenduidig beeld geven, is bij de vragen die gaan over het schoolklimaat. Alle doelgroepen geven bijvoorbeeld aan dat de sfeer en veiligheid op school beter kan, maar over het optreden van de school en de rol van de leerkrachten zijn het management en het team veel positiever dan de ouders en leerlingen."

"Ouderbetrokkenheid is ook een thema dat verschillend wordt beleefd waardoor het lastig is om op basis van de resultaten een conclusie te trekken. Niet alleen ervaart het team en het management de betrokkenheid van ouders anders dan de ouders zelf, ook onderling beleven ouders hun betrokkenheid verschillend. Het verschil in beleving zet de school voor de uitdaging om tegemoet te komen aan de verschillende verwachtingen. In hoeverre heeft u zicht op de manieren waarop ouders betrokken willen worden? Hoe verhoudt dit zich tot de verwachtingen en behoeften van de leerkrachten? Is het mogelijk om aan te geven wat voor betrokkenheid tenminste van ouders wordt gevraagd om het doel van optimaal onderwijs voor elk kind te kunnen waarborgen?

"Wat betreft de afstemming van het onderwijs op de individuele leerbehoeften van leerlingen zijn het management, de medewerkers en de ouders het erover eens dat er ruimte voor verbetering is. Hoe wordt er in het team gesproken over differentiatie in de klas? Wij kunnen ons voorstellen dat door het samenvoegen van de leerniveaus behoorlijk wat extra wordt gevraagd van de leerkrachten. Op welke manier worden leerkrachten hierin tegemoet gekomen en gefaciliteerd?"

Verbeteronderwerpen:

- **Implementatie methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling KWINK**

De afgelopen jaren zijn er veel problemen geweest met ongewenst gedrag van leerlingen, zowel in de klas als op het plein. In schooljaar 2016-2017 hebben we daarom een aantal maatregelen getroffen om de situatie te verbeteren en behapbaar te maken; de kapstokregels zijn in een nieuw jasje gestoken en opnieuw onder de aandacht van de leerlingen gebracht, de regels worden door het gehele team consequent toegepast en gehandhaafd, er zijn persoonlijke- en complimentenkaarten ingevoerd en er zijn korte lijntjes met ouders.

De behoefte aan een leidraad, methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling bij het team was groot. Mede op aanraden van de gedragsdeskundige van L&E hebben we in juni 2017 een proeflicentie genomen op de digitale methode KWINK. En de bevindingen waren zowel bij leerkrachten als leerlingen positief.

Kwink wordt bij de start van het schooljaar ingevoerd en ondersteunt tot de herfstvakantie de Gouden Weken. We houden ons aan de opzet van de methode; dit betekent dat we tot de herfstvakantie iedere week een Kwinkles geven in alle groepen. Na de herfstvakantie is dit één les per twee weken. Op de zakelijke ouderavond in oktober zullen we de methode uitgereid presenteren aan ouders. We evalueren Kwink in november (na afloop van de intensieve periode) en in maart/april tijdens inhoudelijk teamoverleg (zie inhoudelijke jaarplanning).

Van de leerkrachten vraagt het om zeer bewust om te gaan met het aanspreken van kinderen; niet zeggen wat ze fout doen maar belonen en bevorderen wat ze goed doen.

Om de effecten van het werken met KWINK te meten, zullen in november de leerlingen van groep 5 t/m 8 de vragenlijst invullen. Hiermee wordt veiligheidsbeleving en sociaal- en leerklimaat beoordeeld. Aan de hand van de uitkomsten van deze vragenlijsten zullen het aanbod continueren, dan wel intensiveren. Zie ook "Gouden Weken".

- **Gouden Weken**

In aansluiting/ aanvulling op de methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, gaan we het schooljaar starten met de Gouden Weken. Op de startvergadering vind een teamtraining plaats (gegeven door de gedragsdeskundige van L&E). Daarna zullen de leerkrachten meerdere keren per week tijd vrijmaken voor groepsvormende activiteiten in hun groep. In november worden de veiligheidsbeleving van de leerlingen (vanaf groep 5) en het sociale- en leerklimaat in kaart gebracht middels de vragenlijsten uit de methode KWINK. Afhankelijk van de uitkomsten zal de aandacht voor

SEL worden geïntensiverd, dan wel gecontinueerd. Na de kerstvakantie zullen we weer een aantal weken extra aandacht besteden aan de groeps- en omgangsregels (de Zilveren Weken).

	Sept-okt	Nov-feb	Maart-mei	Juni-juli
Aanbod	Dagelijks aanbod van groepsvormende activiteiten zoals:	Na de kerstvakantie, in januari herhaling van aanbod (Zilveren Weken)		
Didactiek	Positieve benadering, liever complimenten bij goed gedrag i.p.v. sancties bij overtreding regels. Leerkracht heeft voorbeeldfunctie.			
Differentiatie	Er worden verschillende werkvormen gekozen, samenwerkingsopdrachten, presentatieopdrachten, creatieve opdrachten, zodat alle leerlingen ...			

- **Invoeren coöperatief leren**

Veel leerlingen op de Klinkenberg vinden het lastig om met andere leerlingen samen te werken; dit uit zich in snel ruzie krijgen, frustratie, en het niet maken van opdrachten. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen goed voorbereid de samenleving ingaan en daar hoort bij dat je met anderen moet kunnen samenwerken. We hebben daarom besloten om dit schooljaar extra aandacht te besteden aan coöperatieve werkvormen.

Coöperatief leren is een waardevolle werkwijze omdat het:

- Leerlingen uitdaagt tot actief en constructief leren
- Interactie tussen leerlingen stimuleert
- Verschillen tussen leerlingen benut als kansen om van elkaar te leren
- Een bijdrage levert aan het realiseren van een goed pedagogisch klimaat.

In iedere groep zal dit op een bij de leeftijd van de kinderen passende wijze worden vormgegeven. Tijdens de Gouden Weken (september en oktober) zal alvast aandacht worden besteed aan samenwerken, hoe doe je dat, waar moet je op letten, wat wordt er van ieder kind verwacht etc. Na de herfstvakantie zal coöperatief leren in alle groepen bewust worden ingezet.

In ieder geval zal bij T-world voor ieder thema één coöperatieve opdracht verplicht zijn voor alle leerlingen. We evalueren de inzet van coöperatieve werkvormen in januari en mei tijdens inhoudelijke teamvergadering.

- **Vervolg Implementatie T-world**

In januari 2017 zijn we gestart met de implementatie van T-WORLD.

T-WORLD (onderdeel van EXOVA) is een digitale methode wereldoriëntatie voor het basisonderwijs. Het programma bevat leerlijnen natuur & techniek, ruimte, tijd en mens & samenleving en is zaakvakgericht of thematisch in te zetten. De methode is gebaseerd op doorlopende leerlijnen die ruimte laten voor individuele keuzes en ontwikkeling van de leerling. Niet de methode, maar de ontwikkeling van de leerling staat centraal. Digitale en concrete materialen beogen het ontdekkend leren te stimuleren. Bij de evaluatie is gebleken dat we van Exova te weinig praktische tools krijgen om de mogelijkheden van het programma volledig te kunnen benutten. Aan het begin van dit schooljaar starten we dan ook met een zogenaamde knoppencursus.

Het kost meer tijd dan gedacht om de mindset richting gepersonaliseerd en vakoverstijgend aanbod van de wereld oriënterende vakken te realiseren. De kernvraag "hoe moeten kinderen onderzoeksvragen en verdiepingvragen stellen als er onvoldoende basisstof is aangeboden" is nog niet beantwoord. Ook wordt er, om ook voor de leerkrachten wat meer zicht te houden op het doorlopen van de leerlijnen door de leerlingen, een plan opgesteld welke basisstof we relevant vinden. Deze stof gaan we verwerken in onderzoeksvragen die alle leerlingen moeten uitvoeren.

N.a.v. onze ervaringen van schooljaar 2016-2017 werken we vanaf groep 5 met T-world.

Eind september is er voor het team een 'knoppencursus'; alle mogelijkheden die het programma EXOVA biedt, worden dan nogmaals aangeboden.

	Sept-okt	Nov-feb	Maart-mei	Juni-juli
Aanbod	Oefenen met verschillende verwerkingsopdrachten Team stelt de thema's			

	voor dit schooljaar vast		
Didactiek	De leerlingen doen ervaring op met de verschillende verwerkingsvormen.	De eerste lessen van ieder thema worden gebruikt om de leerlingen basisstof m.b.t. het onderwerp aan te bieden. Daarna staan de verschillende verwerkingsmogelijkheden van de methode de leerlingen ter vervoeging. Evaluatie in februari en juli (op de margedagen).	
Differentiatie	Differentiatie is het kenmerk van werken met T-world. De leerlingen hebben de keus uit meerdere verwerkingsvormen om zich de stof eigen te maken. De leerlijnen van SLO zijn leidend.		

- **Implementatie Kim-versie VLL**

In schooljaar 2016-2017 was al een aantal onderdelen van de nieuwe VLL methode aangeschaft en in gebruik genomen. Met ingang van dit schooljaar wordt de KIM-versie van VLL volledig ingevoerd. De leerkrachten van groep 1,2 en 3 hebben voorlichting gevolgd over de nieuwe werkwijze en de (nieuwe) mogelijkheden die de KIM-versie biedt.

	Sept-okt	Nov-feb	Maart-mei	Juni-juli
Aanbod	Wij volgen de doelen van de methode VLL Kim-versie en gebruiken de handleiding als leidraad voor het aanbod	De eerste bevindingen van het werken met de nieuwe methode en het aanbod worden besproken geëvalueerd en verwerkt in het kwaliteitsdocument Technisch lezen.	Tussenevaluatie aanbod in themavergadering Lezen (Zie inhoudelijke jaarplanning)	De nieuwe methode is qua aanbod volledig geïmplementeerd. Het aanbod is beschreven in het kwaliteitsdocument technisch lezen.
Didactiek	Wij volgen de handleiding van de methode VLL Kim-versie als leidraad voor het didactische aanbod	De eerste bevindingen van het werken met de nieuwe methode en het didactisch aanbod worden besproken geëvalueerd en verwerkt in het kwaliteitsdocument Technisch lezen.	Tussenevaluatie didactiek in themavergadering Lezen (Zie inhoudelijke jaarplanning)	De nieuwe methode is qua didactisch aanbod volledig geïmplementeerd. Het didactisch aanbod is beschreven in het kwaliteitsdocument technisch lezen.
Differentiatie	Wij gebruiken de handleiding als leidraad voor de differentiatiemogelijkheden in de methode VLL Kim-versie	De eerste bevindingen van het werken met de nieuwe methode en het differentiatie aanbod worden besproken geëvalueerd en verwerkt in het kwaliteitsdocument technisch lezen	Tussenevaluatie differentiatie in themavergadering Lezen (Zie inhoudelijke jaarplanning)	De differentiatiemogelijkheden van de methode worden volledig benut.

- **Kwaliteitsverbetering met lesobservaties (zicht op kwaliteit)**

Hoewel we dit jaar veel nadruk leggen op pedagogisch handelen en sociaal emotioneel leren, willen we ook de andere aspecten van goed onderwijs niet uit het oog verliezen. Daarom zullen we komend schooljaar regelmatig bij elkaar in de groep kijken. Om gericht te kunnen kijken gebruiken we daarbij de nieuwe kijkwijzer. Niet alleen de schoolleider en IB-er, maar ook de leerkrachten zullen bij elkaar lessen gaan observeren. Leren doe je tenslotte met en van elkaar. De leerkrachten zullen hier voor worden vrijgeroosterd.

Indicatoren 1, 8 en 9 uit observatie-instrument hebben directe raakvlakken met onze speerpunten pedagogisch klimaat en coöperatief leren. Deze zullen dit schooljaar daarom extra aandacht krijgen tijdens de observaties.

Planing observaties:

Oefen-observatie in teamoverleg: september/ oktober

Lesobservaties door schoolleider en IB-er: oktober, maart.

Lesobservaties door leerkrachten bij elkaar: november, februari, mei.

De resultaten van de observaties bespreken we met de betreffende leerkracht, de grote lijnen worden in het teamoverleg besproken en gebruikt om onze werkwijzen en lessen te verbeteren.

We streven er naar dat aan het eind van het schooljaar in alle groepen de indicatoren 1, 8 en 9 met een V of een G kunnen worden beoordeeld.

- **Peuter-kleuteratelier**

Door het wegvallen van de vaste kleuterleidster is het overleg over en uitvoering van het peuter-kleuteratelier in het schooljaar 2016-2017 niet van de grond gekomen. In september 2017 is een overleg gepland tussen voorzitter PSZ Eemsmond, de nieuwe leidster, de leerkracht van groep 1, 2

en de schoolleider van de Klinkenorg. Doel is om de mogelijkheden te onderzoeken om oudere peuters (3 jaar) 1 x per week alvast wat te laten meedraaien met de kleuters om op die manier de overgang tussen PSZ en basisschool soepeler te maken. En om mogelijke achterstanden alvast te constateren en in te lopen.

- **Nieuwe methode voor taal kiezen**

- De huidige taalmethode is in 2008 aangeschaft en inmiddels verouderd en afgeschreven. De leerkrachten geven aan dat de huidige methode niet meer aansluit bij de huidige wensen. Zo is er geen digibord- en leerlingsoftware bij beschikbaar. Bovendien biedt de huidige methode weinig mogelijkheden tot differentiatie en sluit de manier waarop spelling wordt aangeboden niet goed aan bij onze leerlingpopulatie. We gaan daarom dit jaar besteden om een nieuwe taalmethode te kiezen. Hiertoe zullen in februari zichtzendingen worden aangevraagd van 3 verschillende methodes. Deze moeten in ieder geval voldoen aan

- de mogelijkheid tot differentiatie,
- gedegen spellings-, en woordenschatonderwijs
- digibordsoftware
- digitale verwerkingmogelijkheden voor de leerlingen, in ieder geval oefen- en bij voorkeur ook toetssoftware.

In maart worden lessen uit de verschillende methodes uit geprobeerd en gaan we de methodes inhoudelijk met elkaar vergelijken. De definitieve keus zal oop het teamoverleg medio mei plaatsvinden.

- **Implementatie nieuwe methode voor engels**

Een betere aansluiting bij het VO voor het vak Engels stond al in het schooljaarplan van 2016-2017. Van het VO horen we dat de leerlingen van onze school geen goede basis hebben voor het engels dat op het VMBO wordt aangeboden. Ook ouders van schoolverlaters melden dit aan ons. In eerste instantie is in overleg met met een medewerker van het HHC gekeken naar inzet van de methode Stepping Stone (voor het VMBO) in groep 8. Deze methode was echter niet geschikt voor onze combinatiegroep 6,7,8.

In de loop van dat schooljaar werd bekend dat er een nieuwe methode voor engels op de markt komt die één geheel vormt met dezelfde methode in het VO: Stepping Stones voor het PO. In september gaan we de proeflicentie uitproberen en wanneer deze goed bevalt zal Stepping Stones worden ingevoerd op de Klinkenborg. Groep 6,7 en 8 starten allemaal op hetzelfde niveau. De komende schooljaren zullen dan de stapsgewijs de niveaus voor groep 7 en 8 worden aangeboden. Daarbij biedt de methode ook de mogelijkheid om al in groep 1 en 2 te starten met Engels. Deze optie gaan we onderzoeken (teamoverleg oktober).

indicator 1 : pedagogisch handelen (omgang met elkaar): ondersteuning, veiligheid, uitdaging				
Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
1.1 zorgt voor veiligheid	maakt de sfeer in de groep en de omgang met elkaar zodanig bespreekbaar			
	treedt op wanneer er om leerlingen wordt gelachen			
	bevordert solidariteit tussen leerlingen			
	voorkomt pestgedrag en reageert adequaat wanneer zich dat voordoet			
	houdt rekening met (culturele) verschillen en eigenaardigheden			
oordeel aandachtspunt		-	+	
1.2 ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen	laat leerlingen uitspreken			
	luistert naar wat leerlingen te zeggen hebben			
	maakt duidelijk bijdragen van leerlingen waardevol te vinden			
	stimuleert leerlingen naar elkaar te luisteren			
	bevordert dat leerlingen interesse tonen in elkaar			
	vermijdt rolbevestigende opmerkingen			
	vormt zelf voorbeeld/rolmodel van respectvolle benadering			
	spreekt leerlingen op een positieve manier aan			
	accepteert dat leerlingen fouten maken			
	maakt zodanig contact met leerlingen dat zij zich op hun gemak voelen			
koppelt vragen en opmerkingen van leerlingen op een positieve manier terug				
oordeel aandachtspunt		-	+	
1.3 beschikt over pedagogisch repertoire voor passende interventies	maakt weloverwogen gebruik complimenten en correcties			
	anticipeert op gedrag van leerlingen			
	spreekt leerlingen aan op ongewenst gedrag en stimuleert gewenst gedrag			
	hanteert gedrags- en omgangsregels redelijk en consequent			
	regels zijn duidelijk en zichtbaar voor leerlingen			
	regels zijn functioneel voor leerlingen			
	is in pedagogische zin in contact met de leerlingen bij interventies			
oordeel aandachtspunt		-	+	
1.4 geeft expliciet blijk van hoge verwachtingen	spreekt expliciete en positieve verwachtingen uit naar leerlingen over wat zij aankunnen (feed forward)			
	geeft er blijk van te weten wat hij/zij van leerlingen kan verwachten (relatie met aandachtspunt 6.3)			
	laat merken in de ontwikkeling van leerlingen te geloven			
	geeft niet op wanneer een leerling het antwoord op een vraag niet weet, maar stelt bv een tussenvraag als opstapje naar het antwoord			

	is duidelijk voor leerlingen over wat de verwachtingen zijn			
	bevestigt als leerlingen verwachtingen waarmaken			
	bemoedigt als leerlingen verwachtingen niet waarmaken			
oordeel aandachtspunt		-	+	
1.5 richt een leeromgeving in die uitdagend en rijk is	de leeromgeving correspondeert met het leerstofaanbod dat in die periode dominant is			
	zorgt voor ondersteunende en stimulerende materialen voor (methodisch) taallessenonderwijs			
	zorgt voor ondersteunende en stimulerende materialen voor (methodisch) reken- en wiskundeonderwijs			
	zorgt voor ondersteunende en stimulerende materialen voor verkennen van de wereld			
	zorgt voor een taalleeromgeving die de taalontwikkeling van leerlingen stimuleert			
	OB: zorgt voor hoeken en materialen die geletterdheid en gecijferdheid stimuleren			
	OB: speel- en werkhoecken zijn thematisch ingericht en lokken spel uit.			
	zorgt voor adequate en stimulerende soft- en hardware			
	de leeromgeving sluit aan bij de actualiteit van de groep			
maakt leerlingen nieuwsgierig en overtuigt hen van relevantie van leerinhouden				
oordeel aandachtspunt		-	+	
OORDEEL INDICATOR 1 PEDAGOGISCH HANDELEN:		O	Z	V
Norm: 1.1-1.2-1.3 (ondersteuning en veiligheid)				G

indicator 2: effectief benutten onderwijstijd ('time on task')				
Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	Nvt
2.1 laat geen tijd verloren gaan aan het begin van de les en bij leshervattingen	handhaaft schoolregels over op tijd beginnen			
	spreekt ouders/verzorgers die leerlingen te laat brengen daarop aan conform schoolbeleid			
	gaat adequaat om met leerlingen die te laat (binnen) komen, zodat geen tijdverlies optreedt			
	zorgt voor zo min mogelijk tijdverlies bij lesovergangen			
oordeel aandachtspunt		-	+	
2.2 besteedt de geplande tijd daadwerkelijk aan het lesdoel	laat geen tijd verloren gaan tijdens de les			
	laat geen 'dode' momenten ontstaan			
	laat de leerlingen niet wachten			
	laat zich niet afleiden door irrelevante zaken of gebeurtenissen			
	houdt zelf de lestijd en het lesdoel in de gaten			
oordeel aandachtspunt		-	+	
2.3 laat de les verlopen volgens een adequate planning	heeft de les gepland			
	de planning van de les stemt overeen met de doelen (zie 4.2)			
	stimuleert leerlingen door te werken			
	de afwisseling in instructie en begeleiding in de groep(en) is evenwichtig			
	zorgt in combinatiegroepen dat de instructie evenwichtig is verdeeld over beide groepen			
	zorgt dat leerlingen weten aan welke opdracht /taak zij			

	moeten werken				
	zorgt dat leerlingen weten hoeveel tijd ze hebben voor taken				
	zorgt voor relevante opdrachten als leerlingen minder dan de geplande tijd nodig hebben (zie 7.2)				
oordeel aandachtspunt		-	+		
ORDEEL INDICATOR 2 EFFECTIEF BENUTTEN ONDERWIJSTIJD ('time on task')		O	Z	V	G
Norm: 2.2-2.3 (benutten geplande tijd)					

indicator 3: taakgerichte werksfeer

Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt	
3.1 zorgt voor een ordelijk verloop van de les	het in- en uitgaan van de klas verloopt ordelijk				
	treedt tijdig en passend op bij ordeverstoringen				
	houdt overzicht over de groep				
	heeft overzicht op de groep				
	leerlingen worden niet gestoord door het zelfstandig werken/spelen van andere leerlingen				
oordeel aandachtspunt		-	+		
3.2 zorgt voor een doelmatig klassenmanagement	maakt duidelijk welke materialen kunnen worden gebruikt				
	creëert een werkomgeving voor de leerlingen om zich te concentreren op het werk				
	de lesmaterialen zijn ordelijk en toegankelijk georganiseerd in het lokaal				
oordeel aandachtspunt		-	+		
3.3 leert leerlingen effectief om te gaan met uitgestelde aandacht	zorgt dat de leerlingen weten of ze een beroep op de leraar mogen doen				
	zorgt dat de leerlingen weten of ze met andere leerlingen mogen overleggen				
	heeft leerlingen geleerd zelfstandig te werken				
	leerlingen weten wanneer de leerkracht beschikbaar is voor vragen en feedback (voorspelbaar leerkrachtgedrag)				
	leerlingen weten wat er van hen verwacht wordt als de leerkracht niet beschikbaar is (zelfregulatie)				
oordeel aandachtspunt		-	+		
3.4 voert een inzichtelijke en overdraagbare groepsadministratie	de groepsadministratie bevat een jaarplanning van de leerstof en het gerealiseerde leerstofaanbod van het moment (onderbouw beredeneerd en gerealiseerd)				
	de groepsadministratie bevat op een toegankelijke manier leerlingengegevens				
	de gegevens over klassenorganisatie, vorderingen van leerlingen en zorg aan leerlingen zijn toegankelijk en overdraagbaar				
oordeel aandachtspunt		-	+		
ORDEEL INDICATOR 3 TAAKGERICHTE WERKSFEER		O	Z	V	G
Norm: 3.1-3.2 (doelmatige werksfeer)					

indicator 4: activerende directe instructie: *scaffolding*, inhoudelijke helderheid en structuur, feedback, activering

Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
4.1 maakt duidelijk hoe de les inhoudelijk aansluit bij voorgaande lessen	bespreekt het voorgaande werk m.b.t. hetzelfde onderwerp			
	haalt relevante voorkennis op en vat deze samen			
	vermeldt hoe de les aansluit bij wat voorafgegaan is			
	noteert voorkennis op het bord ('Wat weten we al?')			
	laat leerlingen niet raden naar wat ze de vorige keer hebben geleerd maar ondersteunt hen m.b.v. een voorbeeld (mondeling en/of visueel)			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.2 verduidelijkt de lesdoelen	informeert de leerlingen bij de over de lesdoelen			
	plaatst doelen in een voor leerlingen rijke context			
	zorgt ervoor dat het lesdoel bij leerlingen 'binnen komt'			
	noteert de lesdoelen op het bord ('Wat gaan we leren?')			
	maakt duidelijk wat het doel van de opdrachten is en wat de leerlingen ervan zullen leren			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.3 maakt voor leerlingen de inhoudelijke opbouw van de les inzichtelijk	maakt aan kinderen duidelijk volgens welke inhoudelijke en/of procesmatige stappen de les gaat verlopen (relatie met 4.8)			
	maakt bij iedere nieuwe stap in de les duidelijk hoe deze past in het totaal			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.4 geeft duidelijke uitleg van de leerstof en opdrachten	legt uit in opeenvolgende stappen			
	stelt vragen die door leerlingen worden begrepen			
	vat van tijd tot tijd de leerstof samen			
	zorgt voor aanschouwelijke en ondersteunende middelen die leerdoelen ondersteunen, verwijst bv naar de leeromgeving (aandachtspunt 1.5)			
	geeft blijk van beheersing vakinhoud van de les			
	geeft blijk van kennis didactische opbouw van de leerinhouden			
	houdt in de gaten of leerlingen de instructie nog kunnen volgen en schakelt zo nodig een stapje terug in de leerlijn (zoekt 'grond onder hun voeten')			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.5 maakt passend gebruik van didactische hulpmiddelen	geeft blijk van inhoudelijke en vakdidactische kennis door inzetten van passende didactische hulpmiddelen			
	maakt duidelijk welke materialen en didactische hulpmiddelen gebruikt kunnen worden			
	komt tegemoet aan verschillen in oplossingsstrategieën van leerlingen (bv. extra visuele ondersteuning bij rekenen, spelling)			

oordeel aandachtspunt		-	+	
4.6 betreft alle leerlingen bij de les	geeft opdrachten die aanzetten tot actieve deelname			
	stelt vragen die alle leerlingen aanzetten tot nadenken			
	zorgt ervoor dat alle leerlingen tijdens de instructie goed luisteren en tijdens de verwerking doorwerken			
	wacht na het stellen van vragen voldoende lang om alle leerlingen te laten nadenken en selecteert dan welbewust een leerling			
	geeft ook leerlingen de beurt die niet hun hand opsteken			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.7 hanteert bij uitleg werkvormen die leerlingen activeren	maakt gebruik van gespreks- en discussievormen			
	zorgt voor geleide (in)oefening			
	laat leerlingen in groepen/hoeken werken			
	maakt gebruik van coöperatieve werkvormen			
	laat leerlingen meeschrijven tijdens de instructie			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.8 geeft feedback aan leerlingen	gaat tijdens de instructie na of leerlingen de leerstof hebben begrepen			
	leerkracht blijkt kennis te hebben van leerlijnen			
	gaat tijdens de verwerking na of leerlingen de opdrachten op een juiste manier uitvoeren			
	refereert bij feedback expliciet aan de doelen			
	refereert bij feedback expliciet aan de fasering van de les of van de opdracht (zie 4.3)			
	geeft feedback op de wijze waarop leerlingen tot hun antwoord komen			
	leerkrachten gebruiken service rondjes om leerlingen van feedback te voorzien.			
	feedback is opgebouwd uit feed up, feedback en feed forward.			
oordeel aandachtspunt		-	+	
4.9 gaat na of de lesdoelen bereikt zijn	laat de leerlingen reflecteren op hun eigen leerproces			
	vat samen wat kinderen hebben geleerd			
	grijpt expliciet terug op doelen			
	laat ze vertellen wat goed ging, wat niet goed ging en wat ze de volgende keer anders gaan doen			
	gaat na wat de prestaties van de leerlingen zijn			
oordeel aandachtspunt		-	+	
ORDEEL INDICATOR 4 activerende directe instructie.		O	Z	V
Norm: 4.2 (scaffolding)-4.4 (duidelijkheid)-4.6 (activering)-4.8 (feedback)				G

indicator 5: strategieën voor denken en leren				
Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
5.1 leert leerlingen strategieën voor denken en leren	leert leerlingen oplossingsmethodieken (algoritme, analogie, regeltoepassing) die gerelateerd zijn aan het doel van de les			
	leert leerlingen het gebruik van ordeningsmiddelen aan			

	geeft leerlingen aanwijzingen voor het oplossen van problemen				
	biedt leerlingen checklists voor het oplossen van problemen				
	demonstreert denkstrategieën door modeling of hardop denken				
	vereenvoudigt problemen door ze in stukken te hakken'				
oordeel aandachtspunt		-	+		
5.2 laat leerlingen hardop denken	geeft leerlingen de gelegenheid hardop oplossingen te bedenken				
	vraagt leerlingen denkprocessen te verbaliseren				
oordeel aandachtspunt		-	+		
5.3 laat leerlingen reflecteren op oplossingsstrategieën en hun eigen aanpakgedrag	laat leerlingen verschillende oplossingsstrategieën met elkaar vergelijken				
	leert leerlingen inzicht te krijgen in het eigen leerproces ten opzichte van dat van anderen (metacognitie)				
	brengt structuur aan in de verschillende oplossingsstrategieën				
	laat leerlingen de handigste oplossingsstrategie bepalen				
	evalueert de bruikbaarheid van oplossingsstrategieën				
	geeft leerlingen niet alleen feedback op het resultaat maar ook op het proces				
oordeel aandachtspunt		-	+		
5.4 stimuleert reflectie door middel van interactieve instructie- en werkvormen	is niet alleen zelf aan het woord maar stimuleert reflectie door middel van interactie met en tussen leerlingen				
	de interactie tussen leerlingen verloopt gestructureerd en is doelmatig				
	zorgt voor werkvormen waarbij interactie tussen leerlingen leidt tot reflectie				
oordeel aandachtspunt		-	+		
5.5 stimuleert het hanteren van controleactiviteiten	schenkt aandacht aan schattend rekenen / voorspellend lezen				
	laat oplossingen relateren aan de context				
	stimuleert het gebruik van alternatieve oplossingen en strategieën				
	leert leerlingen aanpakken om eigen antwoorden te checken				
oordeel aandachtspunt		-	+		
5.6 bevordert het toepassen van het geleerde	plaatst de leerstof in een betekenisvolle context				
	vraagt leerlingen waarvoor het geleerde (ook) gebruikt kan worden (zie 4.2)				
	bevordert het bewust toepassen van het geleerde in andere (verschillende) leergebieden				
oordeel aandachtspunt		-	+		
oordeel indicator 5 stategieën voor denken en leren		O	Z	V	G

indicator 6: systematisch volgen van vorderingen

Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
6.1 observeert regelmatig en neemt regelmatig toetsen af (methodegebonden en methode-onafhankelijke toetsen, LVS)	maakt gebruik van methodegebonden toetsen (onderbouw: observatielijsten van de gebruikte methodieken/ tussendoelen)			
	de methodegebonden toetsen worden afgenomen onder de afgesproken condities			
	de methodeonafhankelijke toetsen worden onder de goede condities afgenomen en volgens de toetskalender. (LVS)			
	OB: registreert resultaten bij ontwikkelingsgerichte en gestuurde activiteiten			
oordeel aandachtspunt		-	+	
6.2 volgt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen	bepaalt jaarlijks de sociaal-emotionele ontwikkeling			
	de school gebruikt hiervoor een genormeerd volginstrument			
	registreert gegevens over de sociaal-emotionele ontwikkeling inzichtelijk			
oordeel aandachtspunt		-	+	
6.3 analyseert waar leerlingen uitvallen en opvallen	benut voor de analyse gegevens uit methodegebonden toetsen, methodeonafhankelijke toetsen en observaties			
	maakt foutenanalyses van de verzamelde gegevens			
	voert diagnostische gesprekjes met leerlingen om meer inzicht te krijgen in waar leerlingen uitvallen			
	trekt conclusies uit de verzamelde gegevens over waar leerlingen uitvallen			
oordeel aandachtspunt		-	+	
6.4 analyseert waarom leerlingen uitvallen en opvallen en reflecteert op eigen handelen	stelt niet alleen vast waar leerlingen op uitvallen, maar ook waarom en benut hiervoor alle aanwezige informatie (zie ook 4.8, 5.2, 5.3 en 5.4)			
	voert diagnostische gesprekjes met leerlingen om meer inzicht te krijgen in hoe de leerling leert			
	betreft reflectie op eigen handelen bij vaststelling waarom een leerling uitvalt			
	geeft blijk van kennis van leerlijnen en veel voorkomende leerproblemen (orthodidactische kennis)			
	trekt conclusies uit de verzamelde gegevens over waarom leerlingen uitvallen			
oordeel aandachtspunt		-	+	
6.5 plant en registreert interventies naar aanleiding van analyse en reflectie	plant en registreert interventies naar aanleiding van de verzamelde gegevens, analyses en conclusies (lange cyclus)			
	plant en registreert interventies naar aanleiding van dagelijkse observaties (korte cyclus)			
	past de didactische aanpak voor de groep of			

	individuele leerlingen aan op basis van de analyse			
	past de pedagogische aanpak aan op basis van gedocumenteerde kennis op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling			
oordeel aandachtspunt		-	+	
OORDEEL INDICATOR 6 SYSTEMATISCH VOLGEN VAN VORDERINGEN		O	Z	V G
Norm: 6.4-6.5 (analyse waarom leerlingen uitvallen en plannen van interventies)				

indicator 7: afstemming instructie en verwerking				
Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
7.1 differentieert in (instructie- of verwerkings-) tijd	geeft zwakke leerlingen extra leertijd			
	geeft zwakke leerlingen 'voor'- of 'na'-instructie			
	geeft niet alle leerlingen dezelfde tijd voor de opdracht			
	zet leerlingen die minder instructie nodig hebben (alvast) aan het werk, met de anderen wordt de instructie voortgezet			
oordeel aandachtspunt		-	+	
7.2 stemt de verwerking van de leerstof af op kennis over hoe leerlingen leren	maakt tussen leerlingen verschil in de omvang van opdrachten			
	maakt tussen leerlingen verschil in de mate van verdieping van opdrachten			
	laat sommige leerlingen gebruik maken van hulpmaterialen			
	gebruikt aanwijzingen uit de methode			
	OB: de lesmaterialen zijn afgestemd op het niveau en de ontwikkeling van de leerlingen			
oordeel aandachtspunt		-	+	
7.3 stemt instructie af op kennis over hoe leerlingen leren (en wat leerlingen weten)	benut gedocumenteerde kennis over de onderwijsbehoeften van de leerlingen (zie 6.4)			
	zet een stap terug in leerproces en/of leerlijn en gebruikt ondersteunende middelen			
	sluit met gebruik van voorbeelden aan bij de voorkennis van leerlingen			
	geeft aanvullende instructie aan groepjes of individuele leerlingen			
	richt zich niet alleen op de middenmoot			
	stelt gedurende de instructie vragen van verschillend niveau aan specifieke (groepen van) leerlingen			
	geeft gedurende de instructie opdrachten van verschillend niveau aan specifieke (groepen van) leerlingen			
	de instructie sluit aan op kennis over hoe de leerling leert			
oordeel aandachtspunt		-	+	
7.4 het taalgebruik van de leerkracht past bij de taalbehoeften van de leerlingen	het taalgebruik van de leerkracht voldoet aan de regels van de standaardtaal			
	het taalgebruik van de leerkracht stemt overeen met het ontwikkelingsniveau van de groep			

	de leerkracht stemt zijn taal af op het niveau van individuele leerlingen			
	de inhoud en wijze van communiceren lokt bij leerlingen responsieve interactie uit (interactie die de taalverwerving bevordert)			
oordeel aandachtspunt		-	+	
OORDEEL INDICATOR 7 AFSTEMMING INSTRUCTIE EN VERWERKING		O	Z	V
Norm: 7.3 (afstemming instructie)				G

●

indicator 8: leerlingen zijn actief betrokken				
Aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
8.1 er is een goede individuele betrokkenheid van leerlingen bij de instructie	leerlingen letten op tijdens de instructie			
	leerlingen nemen actief deel aan leer- of kringgesprekken			
	leerlingen stellen vragen			
	leerlingen luisteren actief bij de instructie			
	leerlingen vragen geïnteresseerd door			
oordeel aandachtspunt		-	+	
8.2 leerlingen werken op betrokken wijze aan hun taak	leerlingen werken geconcentreerd en taakgericht aan de opdrachten			
	leerlingen worden door de taken en opdrachten uitgedaagd			
	leerlingen gebruiken hun tijd efficiënt			
oordeel aandachtspunt		-	+	
8.3 leerlingen zijn actief gericht op leren	leerlingen nemen zelf initiatieven			
	leerlingen werken zelfstandig			
	er zijn gevarieerde werkvormen die een beroep doen op uiteenlopende leerstijlen			
	leerlingen geven blijk van het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces			
oordeel aandachtspunt		-	+	
OORDEEL INDICATOR 8 LEERLINGEN ZIJN ACTIEF BETROKKEN		O	Z	V
Norm: 8.1-8.2 (betrokkenheid leerlingen)				G

●

indicator 9: verantwoordelijkheid leerlingen voor organisatie en proces				
aandachtspunten	goede praktijken	-	+	nvt
9.1 benut middelen die zelfstandig werken en leren mogelijk maken	gebruikt methoden die tot zelfstandig werken uitnodigen			
	zorgt dat er diverse leermiddelen beschikbaar zijn om één probleem op te lossen			
	gebruikt zelf-corrigerende materialen			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.2 biedt leerlingen een structuur om zelfstandig te werken	laat leerlingen werken met dag-, week- of maantaken die passen bij hun ontwikkeling			
	biedt leerlingen een stappenplan voor het zelfstandig werken			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.3 biedt leerlingen keuzemogelijkheden	laat de leerlingen eigen leervragen formuleren			
	laat leerlingen kiezen tussen alleen werken of			

	samenwerken			
	laat leerlingen zelf volgorde, tijdstip, aanpak, plaats of hoeveelheid oefenstof bepalen			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.4 stelt zich coachend op en helpt op aanvraag	geeft leerlingen de gelegenheid eerst zelf oplossingen te bedenken			
	geeft leerlingen de gelegenheid van hun fouten te leren			
	laat leerlingen zelfstandig oplossing en uitproberen			
	reageert adequaat op hulpvragen van leerlingen, overeenkomstig uiteenlopende niveaus van zelfstandigheid			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.5 leert leerlingen hun leerproces en leerresultaat zelfstandig evalueren	laat leerlingen hun eigen werk corrigeren			
	laat leerlingen het werk van klasgenoten corrigeren			
	laat leerlingen conclusies trekken uit het gecorrigeerde werk			
	laat leerlingen hun eigen werkwijze en die van klasgenoten evalueren			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.6 bevordert dat leerlingen samenwerken	geeft leerlingen de gelegenheid elkaar te helpen			
	geeft opdrachten waarmee samenwerken mogelijk/nodig is			
	geeft leerlingen de gelegenheid samen te spelen of samen opdrachten uit te voeren			
	bevordert het zelf oplossen van ruzies of misverstanden			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.7 leert leerlingen op doelmatige wijze samenwerken	samenwerking is functioneel voor doel en/of proces			
	er is sprake bij de samenwerking van wederzijdse afhankelijkheid			
	de leerkracht stelt eisen aan de kwaliteit van de samenwerking			
oordeel aandachtspunt		-	+	
9.8 geeft leerlingen feedback op getoonde zelfstandigheid en kwaliteit samenwerken	geeft feedback op de door de leerling gekozen aanpak			
	geeft feedback op de door de leerling gekozen planning			
	geeft feedback op de door de leerling gekozen mate van ondersteuning			
	geeft feedback op de mate van samenwerking			
	geeft feedback op de individuele invulling van taken en rollen bij de samenwerking			
	geeft feedback op de meerwaarde van samenwerking voor het resultaat			
oordeel aandachtspunt		-	+	

OORDEEL INDICATOR 9 VERANTWOORDELIJKHEID LEERLINGEN VOOR ORGANISATIE EN PROCES Norm: 9.2 (zelfstandig werken) – 9.4 (coachende rol leraar) - 9.6 (samenwerken) -9.8 (reflectie op eigen verantwoordelijkheid en samenwerking)	O	Z	V	G
--	----------	----------	----------	----------

-